

Előszó

Kötetünk a versenyképességet próbálja újraértelmezni, figyelembe véve a körülöttünk zajló forradalmi technológiai változásokból eredő új lehetőségeket és veszélyeket. Az újraértelmezés három szempontja a versenyképesség mérési szintjének tisztázása, a versenyképesség mérésére használt mutatók újragondolása és az állam szerepének tisztázása az újraértelmezett versenyképességi fogalommal való összefüggésben.

A versenyképesség szintjeivel kapcsolatban különbséget teszünk az üzleti és a nemzeti szintű versenyképesség között, rámutatva a jelentős különbségekre, de az egymásra hatásokra is.

A versenyképesség-vizsgálat új rendszerével és az elemzéshez használt tényezőkkel összefüggő szempont kapcsán bemutatjuk az új környezet, a digitális forradalom igényelte új mutatókkal, a digitális és a dinamikus versenyképességgel kapcsolatos új kutatások eredményeit, különös figyelmet fordítva a puha tényezők szerepére, azok meghatározására és fontosságuk indoklására.

Végül az állami szerepvállalás új eszközrendszeréhez kapcsolódva bemutatjuk a versenyképesség javításával kapcsolatos állami feladatok hatékony teljesítését segítő új állami képességeket és módszereket, különös hangsúlyt fektetve a versenyképesség-javítás puha feltételeire. Az elméleti bevezetést és megalapozást jelentő első három pont után a 4. pontban a versenyképesség új értelmezése szempontjából fontos puha tényezőkkel kapcsolatos nemzetközi elemzéseket mutatjuk be, rávilágítva arra, hogy az egyes mutatók kapcsán Magyarország milyen helyzetben van más országokhoz képest. Az 5., 6. és 7. pont az empirikus kutatásaink eredményeit és a levont következtetéseket mutatja be. Az 5. pontban a 15–35 éves, közép- és felsőoktatásban részt vevő fiatalok körében végzett, a versenyképesség puha tényezői között meghatározó fontosságú társadalmi bizalommal kapcsolatos véleményfelmérés eredményei olvashatók. A 6. pont részletes kutatást tartalmaz a társadalmi környezet érzékelt állapotával és általában az összetartás mértékével kapcsolatban egy nagy méretű adatfelvétel adatbázisára¹ támaszkodva. A 7. pont a külföldön dolgozó magyarok körében végzett felmérés eredményeit tartalmazza. Az empirikus kutatások következtetései világosan bizonyítják, hogy a nemzeti versenyképesség javítása nem képzelhető el a puha tényezők értékeinek javítása nélkül, továbbá arra is rávilágítanak, hogy ezen a területen komoly elmaradásaink és ennek következtében sürgős teendőink vannak.

Végül az utolsó pontban az állam versenyképesség-javításhoz való hozzájárulásával kapcsolatos különböző nézeteket vázoljuk, részletesebben kitérve a digitális versenyképesség és az oktatás területén szükséges szemléletváltás szükségességére és a digitálisversenyképesség-javításhoz szükséges teendőkre.

¹ NMI Művelődési Intézet Nonprofit Közhasznú Kft. Tudáskörnyezet II. felmérés (2017–2018) adatbázis, amelyet egyéni kutatási szerződés alapján használhattunk az egyetemi kutatás során.

Korábbi kutatásaink során megerősödött bennünk a meggyőződés, hogy nemcsak a gyors környezeti változások, hanem a jelenlegi hazai versenyképességi jellemzők és az ezek tekintetében a nemzetközi szereplők, közöttük is elsősorban a V4-országokon belül elfoglalt, esetenként gyenge pozíciónk, valamint felzárkózási sebességünk lassúsága miatt paradigmaváltásra van szükség. Ennek lényege, hogy a hagyományos makromutatókra és a gépi, technológiai beruházásokra mint a versenyképességet javító megoldásokra való túlzott összpontosítás kevés lesz ahhoz, hogy Magyarország felvegye a versenyt a többi országgal, és ebben a versenyben megfelelő pozíciót érjen el. Ehhez sokkal nagyobb hangsúlyt kell helyezni a társadalmi, kulturális és értékrendbeli tényezőkre, azok eredményeinek, szintjeinek javítására. Továbbá világosan szét kell választani az üzleti és a nemzeti versenyképességet, és így kell meghatározni az állam, a kormányzás versenyképességet befolyásoló szerepét, feladatait.

Végül világossá és bizonyítottá vált számunkra, hogy a versenyképesség puha tényezőinek minőségi javítása, például a társadalmi tőke és a bizalmi szint erősítése, a társadalmi normák, értékek, hitelesség szerepének hangsúlyozása kulcsfontosságú feladat, amelynek sikeres elvégzése nem képzelhető el aktív, innovatív szemléletű állami szerepvállalás nélkül. Vagyis az állam ezeken a területeken maga is versenyképesség-befolyásoló szereplő.

A versenyképesség puha tényezőivel és az állami szerepvállalással foglalkozó kutatások a világban mindenhol kibontakozóban és terjedőben vannak. Reméljük, hogy kötetünkkel csatlakozni tudunk ehhez a tendenciához, és új meglátásainkkal, következtetéseinkkel gazdagítani tudjuk ezeket a kutatómunkákat.

A szerkesztő